Ticaretin finansmanı: poliçeler ve akreditifler

Dr Alexander Ressos, TEP
Attorney-at-Law (Switzerland and Germany),
Solicitor (England & Wales and Hong Kong)
Of Counsel, KGP Legal LLC
alexander.ressos@kgplegal.com.sg
www.ressos.com.sg

Poliçe

On dokuzuncu yüzyılda ticaret finansmanının temel aracı poliçeydi (bill of exchange). İngiliz hukuku poliçeyi, Mackenzie Chalmers'ın kaleme aldığı ve 18 Ağustos 1882'de kraliyet onayını alan 1882 tarihli Poliçe Kanunu'nda (Bills of Exchange Act 1882) kodifiye etti. Kanunun 3. maddesi poliçeyi, bir kişi tarafından diğerine yöneltilen "kayıtsız şartsız yazılı bir emir" olarak tanımlar. Bu emir keşideci tarafından imzalanır ve muhataptan, belirli bir miktar parayı görüldüğünde ya da belirli veya belirlenebilir bir gelecek tarihte, belirli bir kişiye veya hamile ödemesini ister.[1] Kanun, tüccarların yüzyıllar boyunca geliştirdiği uygulamayı kodifiye ediyordu. A. Kısım'ın III. Bölümü'nde ele alınan 1878 tarihli Civil Law Ordinance, Boğaz Yerleşimleri'nde İngiliz ticaret hukukunu uygulanır kıldığı için Singapur'da düzenlenen poliçeler de aynı ilkelere tabiydi.[2]

Singapurlu bir ihracatçının Londra'daki alıcısı üzerine çektiği bir poliçe şöyle işliyordu. İhracatçı malları gemiye yükler ve alıcı üzerine, görüldükten belirli bir süre sonra, örneğin üç, dört ya da altı ay sonra ödenecek bir poliçe keşide ederdi. Poliçeyi Singapur'daki bir kambiyo bankasına satar ve karşılığında hemen dolar

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

alırdı. Banka poliçeyi Londra ofisine gönderir, ofis de poliçeyi kabul için alıcıya ibraz ederdi. Kabul edilen poliçe vadesine kadar elde tutulabilir ya da Londra para piyasasında iskonto ettirilebilirdi. Dönemin bankacılık el kitapları, Hindistan'da düzenlenen poliçelerin vadesinin görüldükten altı ay sonradan üç ay sonraya kısaldığını kaydediyordu. Boğazlar'ın para raporları da görüldükten dört ay sonra ödenecek banka poliçeleri için kurlar bildiriyordu.[3]

Vesaikli poliçe

Kambiyo bankaları bir poliçeyi teminatsız olarak nadiren satın alıyordu. İhracatçıdan, mallar üzerinde kontrol sağlayan belgeleri poliçeye eklemesini istiyorlardı. Bunlar gemi sahibinin düzenlediği ve hem makbuz hem taşıma sözleşmesinin kanıtı hem de emtia senedi işlevi gören konşimento, fatura ve deniz sigortası poliçesi ya da sertifikasıydı. Bu belgelerle birlikte sunulan poliçeye vesaikli poliçe (documentary bill) deniyordu. Banka belgeleri, alıcı poliçeyi kabul edene kadar (kabul karşılığı vesaik, documents against acceptance) ya da ödeyene kadar (ödeme karşılığı vesaik, documents against payment) elinde tutuyordu.

Vesaikli poliçe, birbirinden uzaktaki taraflar arasındaki güven sorununu çözdü. Singapur'daki ihracatçı, alıcıyı beklemeden ödemeyi bankadan alıyordu. Alıcı poliçeyi kabul etmezse bankanın ihracatçıya rücu hakkı vardı. Banka ayrıca konşimento aracılığıyla malları teminat olarak elinde tutuyordu. Alıcı malları ancak kabul ya da ödemeden sonra teslim alıyordu. Sigorta poliçesi yükün denizde kaybını karşılıyordu. Her belge hukuki bir işlev görüyordu. Birlikte, sermayenin okyanuslar ötesine, kredi verenin hiç tanımadığı tüccarlara akmasını sağlıyorlardı.

Sistem bankalar kadar ticaret evlerine (agency houses) de dayanıyordu. Ticaret evleri sevkiyatı organize ediyor, konşimentoları temin ediyor, sigortayı yaptırıyor ve poliçeleri keşide ediyordu. Birçoğu, belgelerini poliçeye ekledikleri denizcilik şirketlerinin ve sigortacıların acenteliğini de yapıyordu. Böylece tek bir ticaret evi mallara, taşımaya, sigortaya ve poliçeye arka çıkabiliyor, kambiyo bankası da parayı ve Londra bağlantısını sağlıyordu.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Gümüş, sterlin ve kur riski

Singapur'un para birimi gümüş bir dolardı. Londra'nın para birimi ise altın standardına bağlı sterlindi. Bu nedenle iki kent arasındaki her poliçe kur riski taşıyordu. 1870'lerden sonra gümüşün fiyatı altın karşısında düştüğünde, malları sterlin karşılığında satmış bir ihracatçı kazanıyor, sterlin borçlu olan bir ithalatçı ise kaybediyordu. Bankalar her iki yöndeki poliçe alım ve satımlarını birbirine denkleştirerek ve şubeler arasındaki pozisyonlarını yöneterek kendilerini koruyordu.[4] 1860'lar ve 1880'lerdeki iflasların gösterdiği gibi, piyasayı yanlış değerlendiren bir kambiyo bankası ağır kayıplara uğrayabiliyordu.

Bu kısmın I. Bölümü'nde anlatılan, Boğaz dolarının 1906'da iki şilin dört peniden sterline sabitlenmesi, Singapur ile Britanya arasındaki ticarette bu riskin büyük bölümünü ortadan kaldırdı.[5] Ancak para birimi gümüşe bağlı kalan Çin ile ticaretteki riski kaldırmadı. Kambiyo bankaları bu nedenle üç para biriminden oluşan bir üçgeni yönetmeye devam etti. Modern halefi olan bankaların hazine departmanları, Asya, Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri arasında ticaret yapan müşterileri için bu işlevi bugün de yerine getirir.

Mal karşılığı avanslar ve havaleler

Bankalar, poliçe işinin yanı sıra, Union Bank of Calcutta'nın 1840'taki koşullarının gösterdiği gibi, depolardaki mallar ve külçe karşılığında avans da veriyordu. Bu avanslar tüccarların ürün stoklarını piyasa elverişli hâle gelene kadar tutmalarını sağlıyordu. Ticaret evlerinin Asyalı müşterilerini dolaylı olarak finanse etmesine de imkân veriyordu: Ticaret evi bankadan borç alıyor ve kendi kredibilitesiyle bu parayı başkalarına borç veriyordu.

Bankalar havaleleri de üstleniyordu. Çinli göçmenlerin Guangdong ve Fujian'daki ailelerine gönderdiği ücretler ve kârlar Singapur'da birikiyordu. Singapur böylece tüm Güneydoğu Asya'dan gelen havale fonlarının merkezi toplanma noktası hâline geldi. Küçük Çinli havale acenteleri parayı topluyor ve aktarmak için İngiliz ve diğer

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

bankaların ağlarını kullanıyordu. Yabancı bankalar da bu işi çekmek için büyük acentelere kısa vadeli kredi sunuyordu.[6] Havaleler böylece kambiyo bankalarının limanın Asya ekonomisine doğrudan temas ettiği ilk noktalardan biri oldu.

Vesaikli poliçeden akreditife

Vesaikli poliçede banka, ihracatçının alıcıdan olan alacağını satın alıyordu. On dokuzuncu yüzyılın sonunda ve yirminci yüzyılın başında yaygınlaşan akreditifte (documentary credit) ise bir banka, uygun belgelerin ibrazı karşılığında ihracatçıya ödeme yapmak için kendi yükümlülüğünü üstleniyordu. İhracatçı artık uzaktaki bir alıcının kredi değerliliğine bağımlı değildi, çünkü elinde bir bankanın taahhüdü vardı. Alıcının bankası ise yalnızca belgeler sözleşmeye uygun malların yüklendiğini ve sigortalandığını gösterdiğinde ödeme yapıyordu.

Bu araca ilişkin uluslararası kurallar daha sonra geldi. Milletlerarası Ticaret Odası (ICC), Akreditiflere İlişkin Tek Tip Kurallar ve Uygulamalar'ı (Uniform Customs and Practice for Documentary Credits) ilk kez 1933'te yayımladı. Güncel sürüm UCP 600, 25 Ekim 2006'da Paris'te ICC Bankacılık Komisyonu tarafından onaylandı, 1 Temmuz 2007'de yürürlüğe girdi ve otuz dokuz maddeden oluşur.[7] Cenevre cildi, sıkı uygunluk ilkesi de dahil olmak üzere akreditifin günümüz emtia ticaretindeki işleyişini anlatır.[8] Bu kitabın H. Kısmı, akreditifin dünyanın başlıca emtia ticaret finansmanı merkezlerinden biri hâline gelen Singapur'daki kullanımını inceler.

Bağımsız Singapur'da poliçe hukuku

İngiliz poliçe hukuku sömürge yönetiminin sona ermesinden sonra da varlığını sürdürdü. Singapur'un 1949 tarihli Poliçe Kanunu (Bills of Exchange Act 1949) 1882 tarihli İngiliz Kanunu'na dayanır ve poliçeleri, çekleri ve bonoları düzenler.[9] Sömürge ticaretinin kâğıt belgelerine o zamandan bu yana elektronik karşılıklar kazandırıldı. 12 Mart 2021'de Resmî Gazete'de yayımlanan ve 19 Mart 2021'den itibaren yürürlükte olan 2021 tarihli Elektronik İşlemler (Değişiklik) Kanunu (Electronic Transactions (Amendment) Act 2021), UNCITRAL Elektronik Devredilebilir Kayıtlar Model Kanunu'nu değişikliklerle benimsedi. Kanun, poliçelerin, bonoların ve konşimentoların kâğıtla aynı hukuki etkiye sahip

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

elektronik devredilebilir kayıtlar olarak var olmasına imkân tanır.[10] Kambiyo bankalarının on dokuzuncu yüzyılda satın aldığı senetler böylece dijital biçimde yaşamaya devam ediyor.

Notlar

1. Wikipedia, "Bills of Exchange Act 1882" (Erişim tarihi: Kasım 2026): kraliyet onayı ve yürürlük 18 Ağustos 1882; Sir Mackenzie Chalmers tarafından kaleme alındı; s. 3'te poliçenin tanımı: "An unconditional order in writing addressed by one person to another". ↩
2. Civil Law Ordinance 1878 (Straits Settlements), sonradan Civil Law Act (Cap. 43) s. 5; bkz. A. Kısım, III. Bölüm. ↩
3. Doğu poliçelerinin vadesi hakkında (Hindistan poliçelerinde görüldükten altı aydan üç aya geçiş; 1890'larda Boğazlar'da görüldükten dört ay sonra ödenecek banka poliçeleri için kurlar) bkz. "Anglo-Indian Banking" adlı bankacılık el kitabı (chestofbooks.com) ve Straits Settlements para raporları. ↩
4. Toshio Suzuki, "British Overseas Banks' Activities in the London Financial Market Before the First World War", *The Development of International Banking in Asia* içinde, Springer, 2020, özet: bankalar poliçelere, Indian Council Bills'e, külçeye, tahvillere, muhabir mevduatlarına ve günlük paraya yatırım yapıyordu, "while avoiding exchange and credit risk". ↩
5. Wikipedia, "Straits dollar" (Erişim tarihi: Kasım 2026): 1906'da "the Straits dollar was pegged to two shillings four pence". ↩
6. Ryoichi Hisasue, "Chinese Banking Business in Singapore", s. 13–14: Singapur "became a central accumulation point for remittance funds throughout Southeast Asia"; özel havale acenteleri "developed relationships with British and other banks to use their remittance networks"; yabancı bankalar "began to provide short-term credit or other financial benefits to major remittance agents". ↩
7. Wikipedia, "Uniform Customs and Practice for Documentary Credits" (Erişim tarihi: Kasım 2026): kurallar "first promulgated in 1933"; UCP 600, 25 Ekim

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

2006'da Paris'te ICC Bankacılık Komisyonu tarafından onaylandı; "formally commenced on 1 July 2007"; 39 madde; güncellenmiş eUCP 2023'te yürürlüğe girdi. ↩

8. Ressos, *Genève, place financière internationale*, partie H, chapitre I, section « Le crédit documentaire »; akreditif, teyidin rolü ve RUU 600 hakkında. ↩
9. Bills of Exchange Act 1949 (2020 Rev. Ed.), Singapore Statutes Online. ↩
10. Allen & Gledhill, "Electronic Transactions Act amended on 19 March 2021 to include electronic transferable records": Değişiklik Kanunu "gazetted on 12 March 2021" ve "19 March 2021" tarihinden itibaren yürürlükte; UNCITRAL Elektronik Devredilebilir Kayıtlar Model Kanunu'nun "with modifications" benimsenmesi; "transferable documents or instruments, such as bills of exchange, promissory notes, and bills of lading" kapsamı. ↩

Disclaimer

This article is provided for general information only. It is based on publicly available sources as at its date of publication. These sources have not been independently verified against licences, regulatory registers or the records of the entities concerned. It is not legal, tax, financial or investment advice. Nor is it a recommendation to invest in, transact with or use the services of any entity mentioned. Law and regulation change frequently, so the content may be incomplete or outdated. To the fullest extent permitted by law, Dr Alexander Ressos and the publisher of SingaporeIQ exclude all liability for loss or damage arising from the use of or reliance on this article. Readers should obtain advice on their specific circumstances before acting or refraining from action.

Names and trademarks of the entities discussed belong to their owners and are used for identification only. Their mention implies no endorsement, affiliation or allegation of wrongdoing. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. Corrections and updates: contact@ressos.com.

© 2026 Dr Alexander Ressos. This article may be quoted with attribution to SingaporeIQ (SingaporeIQ.com). Reproduction in full and any commercial use require prior written consent. The Legal Terms at https://singaporeiq.com/legal-terms apply.

Author contact: Dr Alexander Ressos, TEP · contact@ressos.com